

ความรับผิดชอบในการประกอบวิชาชีพ การสาธารณสุขชุมชนภาครัฐ

**โดย
ศาสตราจารย์ ดร. บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ**

ความนำ

ในปัจจุบัน จากเหตุการณ์ การระบาดของโรค COVID - 19 และความขัดแย้งที่แบ่งโลกเป็นสองขั้วอย่างชัดเจนอีกครั้งหนึ่ง รวมทั้งผลของการพัฒนาทางเทคโนโลยี อาจกล่าวได้ว่า โลกเราพัฒนามาถึงจุดที่ จะไม่มีวันกลับไปเหมือนเดิมอีกต่อไป ซึ่งเราจะได้ยินคำภาษาอังกฤษที่ใช้กันว่า “disruption” แต่อย่างไรก็ตาม มนุษย์เราก็ยังคงเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็น “สัตว์สังคม” เพราะฉะนั้น ในส่วนของความสัมพันธ์กับคนรอบข้างและสังคม ก็ยังคงต้องดำเนินต่อไป

ผลการสำรวจความเห็นผู้สูงอายุของนิตยสารฉบับหนึ่ง ในประเทศเบลเยียมต่อกำถามที่ว่า :

“อะไรคือสิ่งที่คุณเสียใจที่สุด”

อันดับ ๕ ไม่ได้ดูแลสุขภาพของตัวเองให้ดี 45%

อันดับ ๔ ไม่ได้รักและถนอมคู่ชีวิตให้ดี 57%

อันดับ ๓ ไม่ได้สั่งสอนสิ่งดีๆ แก่ลูกตัวเอง 62%

อันดับ ๒ เลือกอາชีฟผิด ตั้งแต่ช่วงหนุ่มสาว 73%

อันดับ ๑ ช่วงหนุ่มสาว ไม่มีความมุ่งมั่นพอ
ทำให้ไม่ประสบความสำเร็จ 92%

เคล็ดลับของ “ความสำเร็จ”

- หากนึกย้อน ไปตรวจสอบ “ความล้มเหลว” ในอดีตของตัวเอง
- จะพบว่า สาเหตุของ “ความล้มเหลว” นั้น ๆ ไม่ได้มาจาก “ความไม่เก่ง” ของตัวเอง
- หากแต่ มาจาก “ความไม่สม่ำเสมอ”
- ฉะนั้น หากเราต้องการที่จะประสบ “ความสำเร็จ” ในกิจการใด ๆ ก็ตาม
- จะต้องมีความอดทน ในการสร้างวินัยให้กับตัวเอง ให้ดำเนินการอย่าง “สม่ำเสมอ”
- ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ การเรียน การงาน สุขภาพ หรือความสัมพันธ์

คำอธิบาย

วิชากฎหมายรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบ รัฐธรรมนูญเยอรมัน

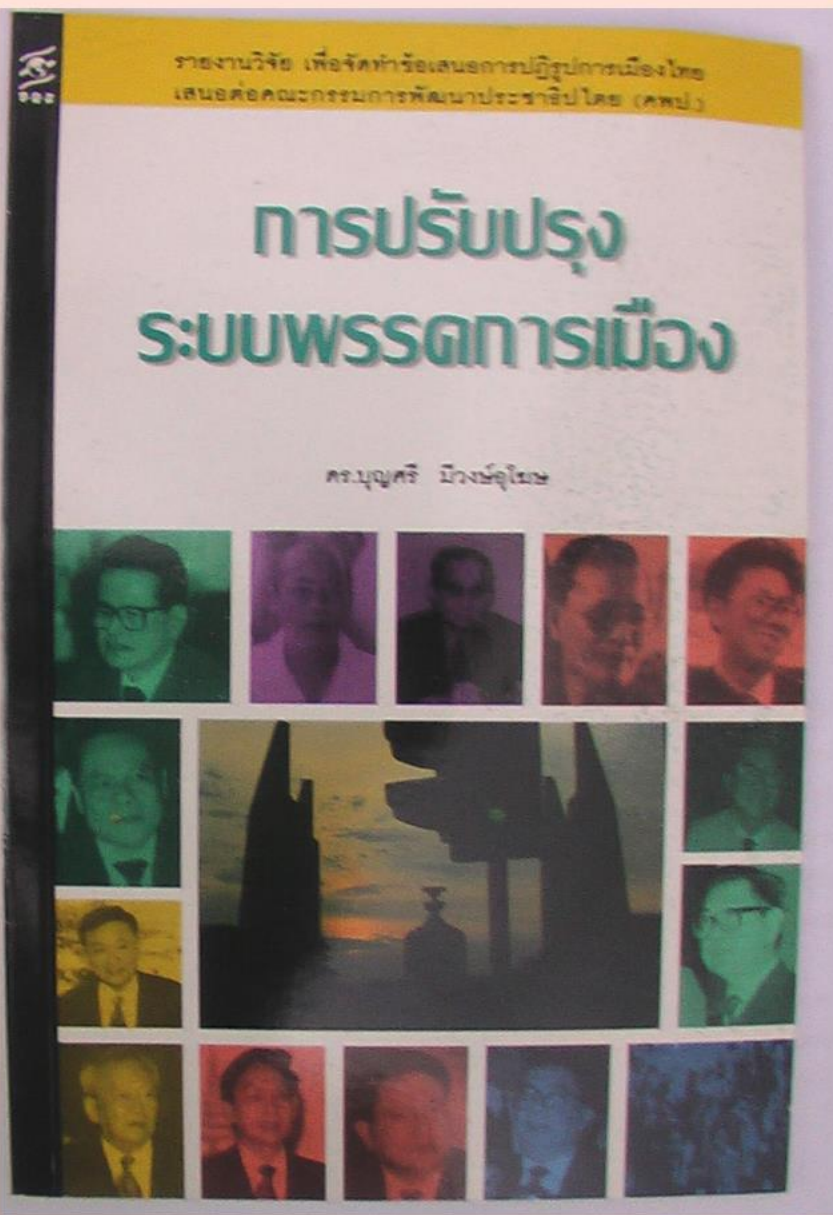
โดย

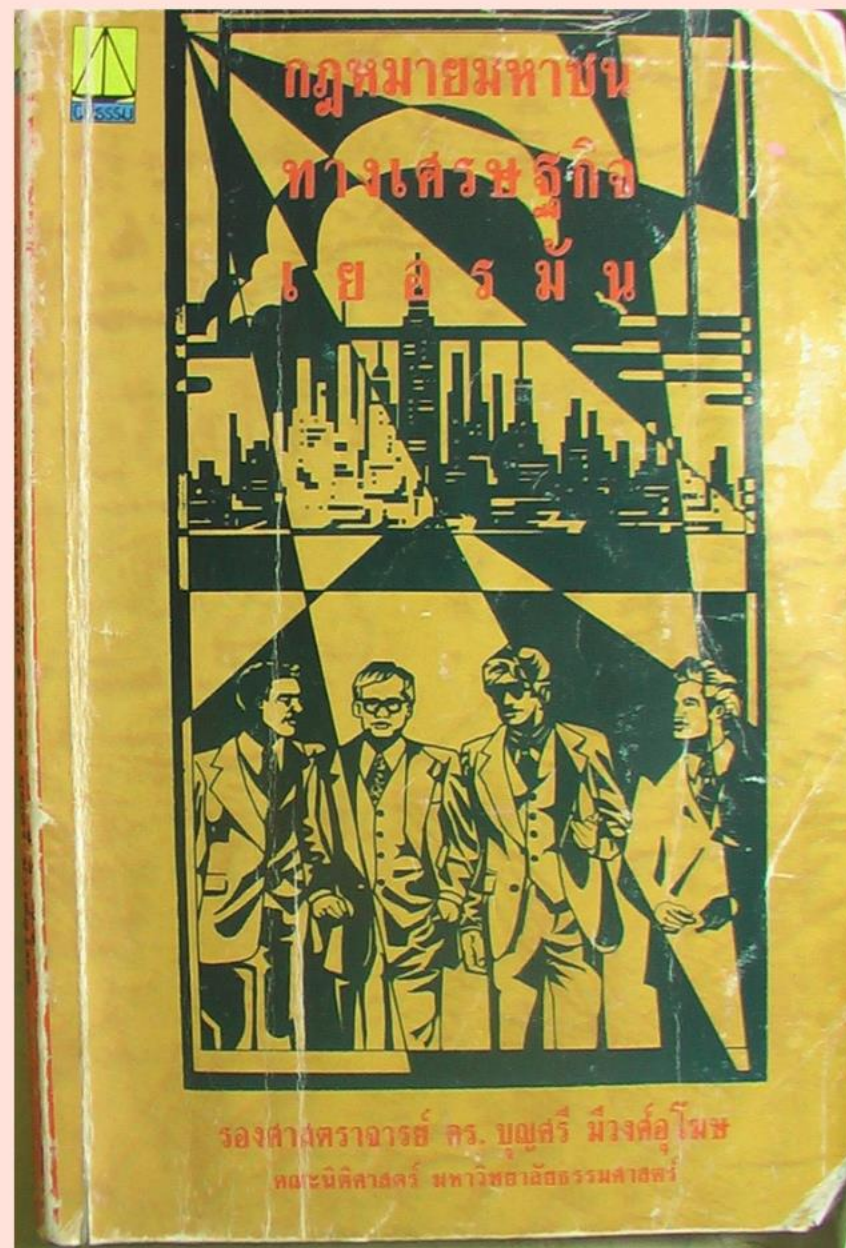
ผศ.ดร. บุญศรี มีวงศ์ชูโชติ

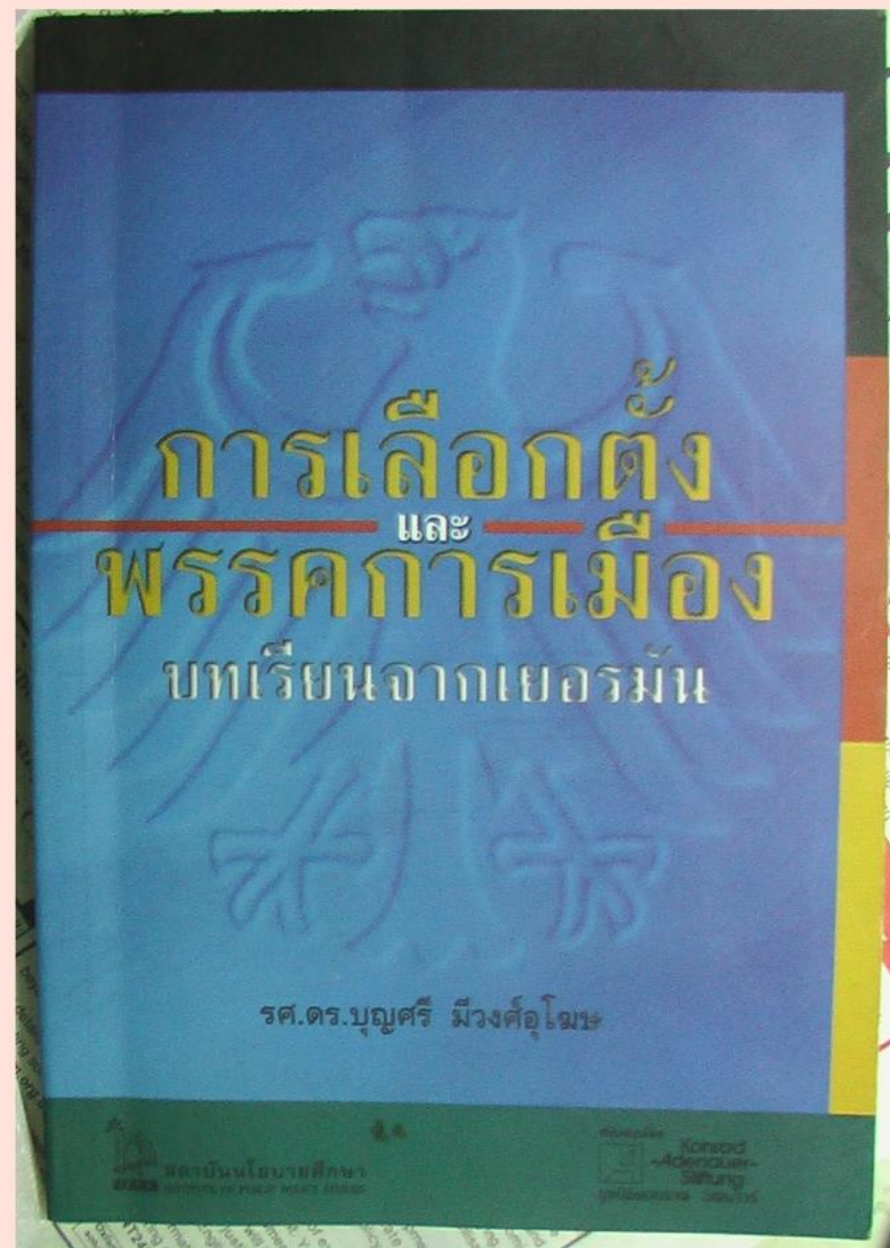
จัดพิมพ์โดย

โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การเลือกตั้ง
และ
พรรคการเมือง
บทเรียนจากเยอรมัน

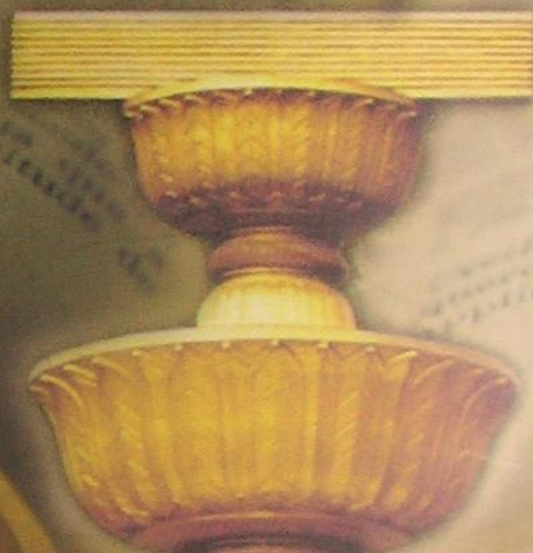
รศ.ดร.บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ

สถาบันนโยบายศึกษา
INSTITUTE FOR POLICY STUDIES

Konrad
Adenauer
Stiftung
มูลนิธิคอนราด อเดนาว์

ตามรัฐธรรมนูญ
เพื่อใช้สิทธิทางศาล

เสมอต่อ สำนักพิมพ์สารจักรธรรมบุปผ

กันยายน 2547

หลักการใช้อำนาจขององค์กร
ที่ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
สิทธิ และเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ

วศ.ดร.บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ

กฎหมายรัฐธรรมนูญ

พิมพ์ครั้งที่ ๑๐

ศาสตราจารย์ ดร. บุญศรี มีวงศ์โฆษ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

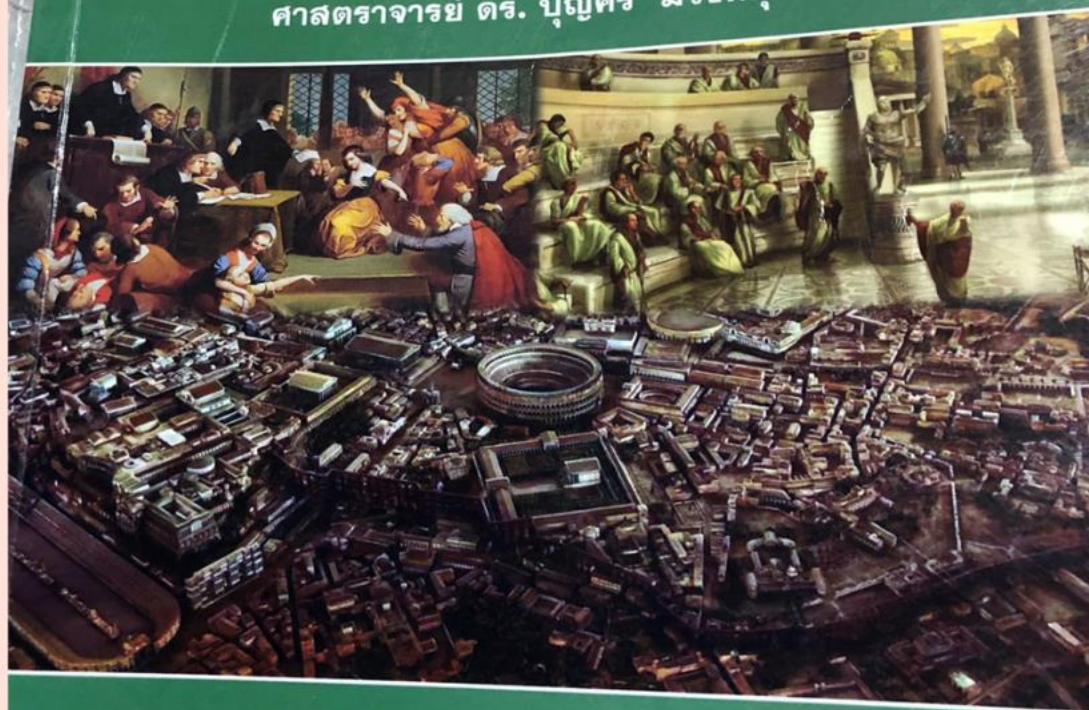

กฎหมายมหาชนเบื้องต้น

พิมพ์ครั้งที่ 4

ศาสตราจารย์ ดร. บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ

โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน
วิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เพื่อเป็นการยกระดับ ทางด้านจิตวิญญาณ
และจิตสำนึกของฐานันดรนักกฎหมายนั้น "สิ่งที่
จะช่วยให้พวกเราโดยรวม ก็คือ **จิตวิญญาณแห่ง
ความมุ่งมั่นทางวิชาการ** แต่เพียงประการ
เดียวเท่านั้น ที่จะทำให้ภารกิจของนักกฎหมาย
แม้ในส่วนที่เป็นเพียงงานประจำ กลายเป็นผลงาน
ที่มีคุณค่าชิ้นมาอย่างทันตาเห็น"

Friedrich Carl von Savigny
(1779 - 1861)

กฎหมายฉบับใหม่ ฉบับล่าสุด
ฉบับที่ 23 กันยายน 2564
www.wipacbooks.com/whatsappbooks
www.wipacbooks.com

ISBN 978-616-541-059-3
5101 250 5101

21 | นักนิติศาสตร์เยอรมัน

ศาสตราจารย์ ดร.บุญศรี มีวงศ์ฤทัย

ศาสตราจารย์ ดร.บุญศรี มีวงศ์ฤทัย

ฉบับที่ 23
กันยายน 2564

การควบคุมฝ่ายบริหารและฝ่ายปกครองในประเทศไทย

๑ หลังเปลี่ยนแปลงการปกครองถึงปี พ.ศ. ๒๔๙๒

- คำพิพากษาฎีกาที่ ๗๒๔/๒๔๙๐

๒ สภานิติบัญญัติคณะกรรมาธิการที่เป็นนิติบุคคล (รธน. ๙๒ ม. ๔๔)

- พระราชบัญญัติคณะกรรมการกฤษฎีกาและคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ พ.ศ. ๒๕๒๒

๓ วิวัฒนาการหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ

๔ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

- ๔.๑ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙
- ๔.๒ พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙
- ๔.๓ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐
- ๔.๔ พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ (บังคับใช้ในวันที่ ๑ มิถุนายน ๒๕๖๕)

คำพิพากษากฎีกา ที่ ๗๒๔/๒๕๙๐

- ผู้ที่จะฟ้องหรือถูกฟ้องในศาลได้นั้น จะต้องเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล
- รัฐบาลนั้น แม้จะหมายถึงรัฐอันเป็นหน่วยประเทศชาติหรือหมายถึงคณะบุคคล แต่ก็ไม่เป็นนิติบุคคลตามประมวลแพ่ง ฯ และไม่มีกฎหมายอื่นบัญญัติว่าเป็นนิติบุคคล จึงเป็นคู่ความไม่ได้
- ศาลสั่งฟ้องว่า จำเลยมิใช่นิติบุคคล ฟ้องของโจทก์จึงไม่เป็นฟ้องที่จะรับไว้พิจารณา ให้ยกเสีย

คำพิพากษากฎีกา ที่ ๗๒๔/๒๕๙๐

- “รัฐบาลนั้น แม้จะหมายถึงรัฐอันเป็นหน่วยประเทศชาติ หรือหมายถึงคณะบุคคล แต่ก็ไม่เป็นนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งฯ และไม่มีกฎหมายอื่นบัญญัติว่าเป็นนิติบุคคล จึงเป็นคู่ความไม่ได้”
- เป็นการอธิบายความหมายของคำว่า “รัฐบาล”
- แต่นักกฎหมายไทยตีความให้ครอบคลุมไปถึง “รัฐ” ด้วย
- Ratio Decidendi & Obiter Dictum

ความเข้าใจของนักกฎหมายไทย

- รัฐเป็นนิติบุคคล ตามกฎหมายระหว่างประเทศ
- รัฐไม่เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายภายในประเทศ

๒ สิทธิฟ้องร้องหน่วยราชการที่เป็น นิติบุคคล (รธน. ๙๒ ม. ๔๔)

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๒
- มาตรา ๔๔ สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยราชการซึ่งเป็นนิติบุคคลให้รับผิดชอบเพื่อการกระทำของเจ้าพนักงานในฐานะเสมือนเป็นตุลาการหรือนายจ้างย่อมได้รับความคุ้มครอง

พระราชบัญญัติคณะกรรมการ กฤษฎีกาและคณะกรรมการวินิจฉัย ร้องทุกข์ พ.ศ. ๒๕๒๒

- ตามพระราชบัญญัตินี้มีการเตรียมความพร้อมสำหรับการจัดตั้งศาลปกครองในอนาคต
- โดยการกำหนดกระบวนการสำหรับการร้องทุกข์ของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐ สู่การพิจารณาของคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์
- แต่อย่างไรก็ตาม คำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ ยังต้องผ่านความเห็นชอบของนายกรัฐมนตรี จึงจะมีผลใช้บังคับ
- ทำให้มีคำวินิจฉัยบางเรื่องถูกเก็บเข้าลิ้นชักไว้

๓ วิวัฒนาการหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ

- หลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ มีการประชุม ระดมสมองที่ ทำเนียบรัฐบาล เพื่อหาวิธีการในการป้องกันมิให้เกิด เหตุการณ์ ช้ำรอยเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ขึ้นมาได้อีก
- ในการประชุมดังกล่าว มี พล.อ. เทียนชัย สิริสัมพันธ์ เป็นประธาน
- ผู้แทนจากกฤษฎีกาเสนอให้มีกฎหมายวิธีปฏิบัติราชการ ทางปกครอง เพื่อให้การออกคำสั่งของฝ่ายภาครัฐมี ระเบียบแบบแผนที่ชัดเจน
- ในที่ประชุมได้มีการเสนอกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบ ของเจ้าหน้าที่ เพื่อคุ้มครองการปฏิบัติหน้าที่ของ เจ้าหน้าที่ของรัฐ

๔ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย

- มาตรา ๒๕ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะใน รัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ใน รัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและ เสรีภาพที่จะทำการนั้นได้
- และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็น อันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือ ศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือ เสรีภาพของบุคคลอื่น

สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย

- สิทธิหรือเสรีภาพใดที่รัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ
- แม้ยังไม่มีการตรากฎหมายนั้นขึ้นใช้บังคับ บุคคลหรือชุมชนย่อมสามารถ
- ใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ
- บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้
- บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย

- มาตรา ๒๖ การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคล ต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ
- ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลัก นิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผล ความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย
- กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับ แก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง

หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ

- มาตรา ๕๑ การใดที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของรัฐตามหมวดนี้
- ถ้าการนั้นเป็นการทำให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนโดยตรง ย่อมเป็นสิทธิของประชาชนและชุมชนที่จะติดตามและเร่งรัดให้รัฐดำเนินการ
- รวมตลอดทั้งฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดให้ประชาชนหรือชุมชนได้รับประโยชน์นั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

หน้าที่ของรัฐ ในการให้บริการ สาธารณสุข

- มาตรา ๕๕ รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง เสริมสร้างให้ประชาชนมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค และส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการพัฒนาภูมิปัญญา ด้านแพทย์แผนไทยให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- บริการสาธารณสุขตามวรรคหนึ่ง ต้องครอบคลุม การส่งเสริมสุขภาพ การควบคุม และป้องกันโรค การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสุขภาพด้วย
- รัฐต้องพัฒนาการบริการสาธารณสุขให้มีคุณภาพ และมีมาตรฐานสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

หน้าที่ของรัฐ เกี่ยวกับสิ่ง แวดล้อม

- มาตรา ๕๗ รัฐต้อง
- (๑) อนุรักษ์ ป่าไม้ และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม วัฒนธรรมนิยม และจารีตประเพณีอันดีงาม ของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะ สำหรับกิจกรรม ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและ สนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย
- (๒) อนุรักษ์ คุ่มครอง บำรุงรักษา ป่าไม้ บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการ ใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลาย ทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน โดย ต้องให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องมีส่วน ร่วมดำเนินการ และได้รับประโยชน์จากการดำเนินการ ดังกล่าวด้วยตามที่กฎหมายบัญญัติ

หน้าที่ของรัฐ เกี่ยวกับสิ่ง แวดล้อม

- มาตรา ๕๘ การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ
- ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย คุณภาพชีวิต หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดของประชาชนหรือชุมชน หรือสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง
- รัฐต้องดำเนินการ ให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการหรืออนุญาตตามที่กฎหมายบัญญัติ

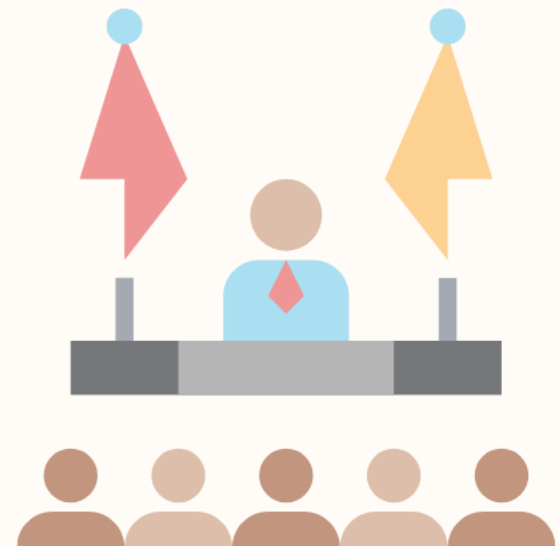
หน้าที่ของรัฐ เกี่ยวกับสิ่ง แวดล้อม

- บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิได้รับข้อมูล คำชี้แจง และ เหตุผลจากหน่วยงานของรัฐก่อนการดำเนินการหรือ อนุญาตตามวรรคหนึ่ง
- ในการดำเนินการหรืออนุญาตตามวรรคหนึ่ง รัฐต้อง ระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน สิ่ง แวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพน้อยที่สุด และต้องดำเนินการให้มีการเยียวยาความเดือดร้อน หรือเสียหายให้แก่ประชาชนหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบ อย่างเป็นธรรมและโดยไม่ชักช้า

หน้าที่ของรัฐในการเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะใน กรอบครองของหน่วยงานของรัฐ

- มาตรา ๕๙ รัฐต้องเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในกรอบครองของ
หน่วยงานของรัฐ ที่มีใช้ข้อมูลเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐหรือเป็นความลับ
ของทางราชการตามที่กฎหมายบัญญัติ และต้องจัดให้ ประชาชนเข้าถึงข้อมูล
หรือข่าวสารดังกล่าวได้โดยสะดวก

การแยกประเภทของสิทธิของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

สิทธิของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 สามารถแยกออกได้เป็นสามประเภท ด้วยกัน คือ

- 1 สิทธิที่รัฐธรรมนูญบัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะ
- 2 สิทธิตามมาตรา 25 วรรคแรก
- 3 สิทธิที่เป็นผลมาจากการใดๆ ที่กำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐ ในหมวด 5)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๑๓

- บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อมีคำวินิจฉัยว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
- ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ

พระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา ของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑

มาตรา ๔๗ การใช้สิทธิยื่นคำร้องตามมาตรา ๔๖ ต้องเป็นการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิ หรือเสรีภาพอันเกิดจากการกระทำของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหน่วยงานซึ่งใช้อำนาจรัฐ และต้องมีใช่เป็นกรณีอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

- (๑) การกระทำของรัฐบาล
- (๒) รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการร้องหรือผู้มีสิทธิ ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้ว
- (๓) กฎหมายบัญญัติขั้นตอนและวิธีการไว้เป็นการเฉพาะ และยังมีได้ดำเนินการตามขั้นตอน หรือวิธีการนั้นครบถ้วน

พระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณา ของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑

- (๔) เรื่องที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลอื่น หรือเรื่องที่ศาลอื่นมีคำพิพากษา หรือคำสั่งถึงที่สุดแล้ว
- (๕) การกระทำของคณะกรรมการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๒
- (๖) การกระทำที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม คณะกรรมการตุลาการศาลปกครอง คณะกรรมการตุลาการทหาร รวมถึงการดำเนินการเกี่ยวกับวินัยทหาร

ผลของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา 211 วรรคสี่)

- คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเป็นเด็ดขาด
- ผู้กพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอิสระ และหน่วยงานของรัฐ

๔.๑ พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙

- มีการวางกรอบการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ และ
- มีสถานะเป็นการกำหนดมาตรฐานสำหรับการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- โดยกำหนดในแง่ของรูปแบบของการใช้อำนาจ ให้การใช้อำนาจดังกล่าวต่อประชาชน ต้องทำเป็น
- "คำสั่งทางปกครอง" (มาตรา ๕)
- คำสั่งทางปกครอง จะต้องมีการให้เหตุผล ของการออกคำสั่งนั้น ๆ ประกอบกับคำสั่งด้วยเสมอ (มาตรา ๓๗)
- ทั้งยังต้องเปิดช่องให้มีการอุทธรณ์โต้แย้งคำสั่งดังกล่าวด้วย (มาตรา ๔๕)
- โดยมีการกำหนดกรอบระยะเวลาไว้อย่างชัดเจน (มาตรา ๔๐ วรรคสอง)
- และแม้ว่าการโต้แย้งคำสั่งจะไม่เป็นผล ก็ยังเปิดช่องให้ฟ้องเป็นคดีต่อศาลปกครองได้อีกด้วย(พ.ร.บ. จัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๒ วรรคสอง)

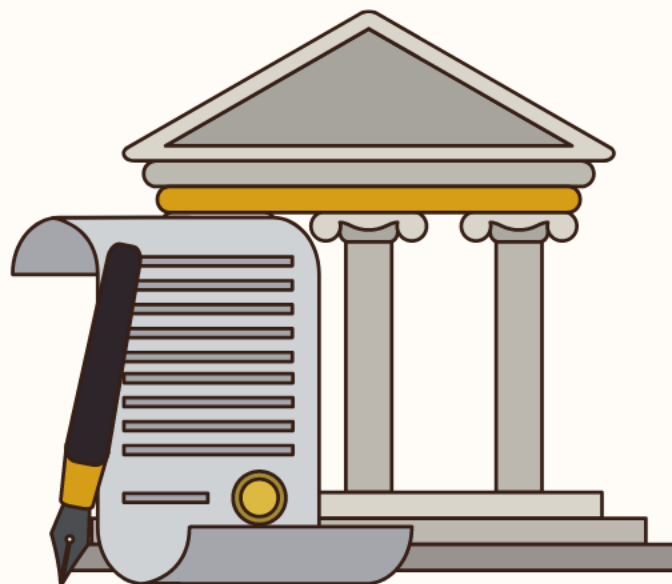
ตัวอย่างจากกฎหมายอาคาร

- เดิม พ.ร.บ.อาคารกำหนดให้เจ้าหน้าที่ต้องพิจารณาเพื่อ ให้ผู้ก่อสร้างผิดแบบ รื้ออาคารที่สร้างผิดแบบนั้น
- ต่อมา มีการแก้กฎหมายให้เป็นอำนาจของเจ้าหน้าที่ในการสั่งรื้อได้เอง
- แต่ปรากฏว่า แม้จะมีอำนาจดังกล่าว เจ้าหน้าที่ก็ไม่กล้าดำเนินการรื้ออาคารแต่อย่างใด
- เนื่องจากเจ้าของอาคารมักจะขู่ว่าจะฟ้องเจ้าหน้าที่เป็นการส่วนตัว
- ดังเช่นตัวอย่างที่บางลำพูเจ้าของอาคารขู่จะฟ้องเจ้าหน้าที่เป็นการส่วนตัว โดยเรียกค่าเสียหาย ห้าร้อยล้านบาท

๔.๒ ความรับผิดชอบละเมิดของฝ่ายปกครองในประเทศไทย

- สถานการณ์ก่อนการประกาศใช้ พ.ร.บ.ความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539
- สถานการณ์ภายหลังการประกาศใช้ พ.ร.บ.ความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

ความรับผิดทางละเมิดของฝ่ายปกครองในประเทศไทย

- สถานการณ์ก่อนการประกาศใช้ - พ.ร.บ.ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539
- การกระทำ “ละเมิด”
- มีการทำผิดกฎหมาย
- จงใจหรือประมาทเลินเล่อ
- ก่อความเสียหายต่อบุคคล
- เป็นผลมาจากการกระทำละเมิด

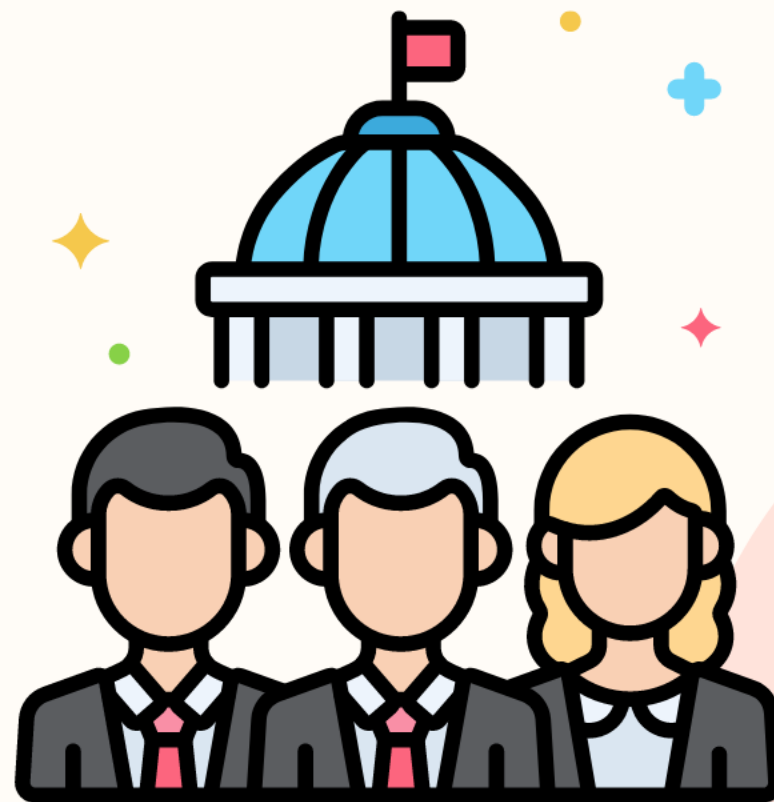
ความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

- เหตุแห่งความรับผิดชอบทางละเมิด
- ความรับผิด
 - ความรับผิดของผู้กระทำ
 - ความรับผิดต่อการกระทำของผู้อื่น
 - ความรับผิดเด็ดขาด
- เหตุยกเว้นความรับผิด
- ทั้งหมดนี้ เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

สถานการณ์ภายหลังการประกาศใช้ พ.ร.บ.ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

- มีการจัดระบบใหม่
- บุคคลที่ต้องรับผิดทางละเมิด
 - หน่วยงานของรัฐ
 - เจ้าหน้าที่ของรัฐ
 - ความรับผิดร่วมกัน

หน่วยงานของรัฐ

- พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ มาตรา ๕
- หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำการในการปฏิบัติหน้าที่
- ในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องหน่วยงานของรัฐดังกล่าวได้โดยตรง
- แต่จะฟ้องเจ้าหน้าที่เป็นการส่วนตัวมิได้
- หลักการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกล้าดำเนินการตามอำนาจหน้าที่

เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำด้วยความจงใจหรือประมาท เลินเล่ออย่างร้ายแรง

- มาตรา ๘ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบทดแทนแก่ผู้เสียหายเพื่อการละเมิดของเจ้าหน้าที่
- ให้หน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวแก่หน่วยงานของรัฐได้
- ถ้าเจ้าหน้าที่ได้กระทำการนั้นไปด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

- เป็นการกระทำโดยขาดความระมัดระวัง
- ซึ่งเป็นการเบี่ยงเบนจากเกณฑ์มาตรฐานอย่างมาก
- ทั้ง ๆ ที่อาจคาดหมายได้ว่า ความเสียหายอาจเกิดขึ้นได้หรือ
- หากเพิ่มความระมัดระวังอีกเพียงเล็กน้อย ก็จะเห็นถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นได้

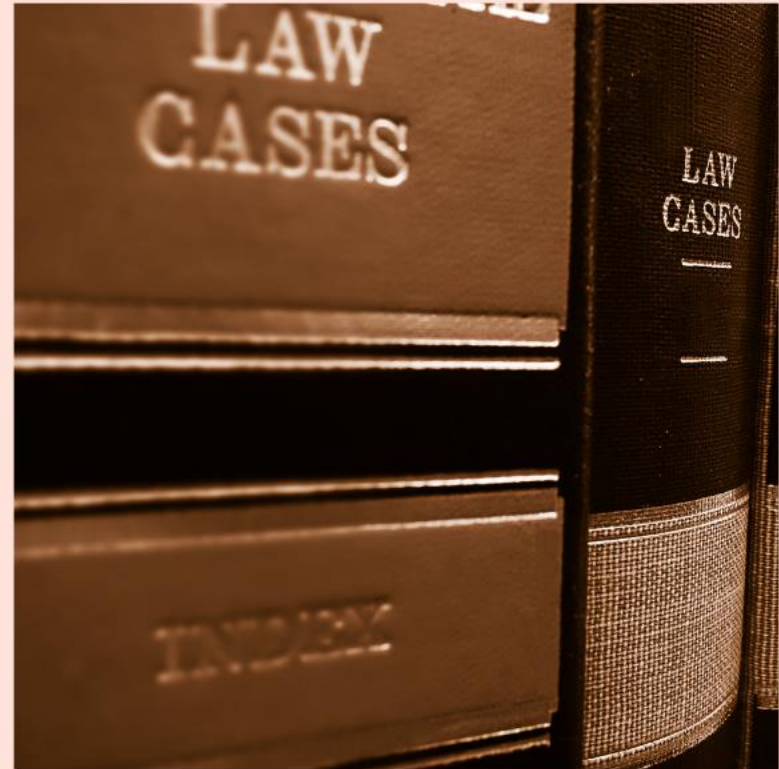
สิทธิเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

- สิทธิเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามวรรคหนึ่งจะมีได้เพียงใดให้คำนึงถึงระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำและความเป็นธรรมในแต่ละกรณีเป็นเกณฑ์
- โดยมีต้องให้ใช้เต็มจำนวนของความเสียหายก็ได้
- ถ้าการละเมิดเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐหรือระบบการดำเนินงานส่วนรวม ให้หักส่วนแห่งความรับผิดชอบดังกล่าวออกด้วย
- ในกรณีที่การละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่หลายคน มีให้นำหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับและเจ้าหน้าที่แต่ละคนต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเฉพาะส่วนของตนเท่านั้น

การกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่มิใช่ การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่

- มาตรา ๖ ถ้าการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่มิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่
- เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบในการนั้นเป็นการเฉพาะตัว ในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องเจ้าหน้าที่ได้โดยตรง
- และจะฟ้องหน่วยงานของรัฐไม่ได้

ความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐกับเจ้าหน้าที่

- ตามมาตรา ๘ วรศสอง
- การใช้สิทธิไล่เบียดของหน่วยงานของรัฐกับเจ้าหน้าที่ของตน
- ให้คำนึงถึง
- ระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำ
- และความเป็นธรรมในแต่ละกรณีเป็นเกณฑ์
- โดยมีต้องให้ใช้เต็มจำนวนของความเสียหายก็ได้
- (วรศสาม) ถ้าการละเมิดเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐหรือระบบการดำเนินงานส่วนรวม
- ให้หักส่วนแห่งความรับผิดชอบดังกล่าวออกด้วย

กรณีที่มีการละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่หลายคน

- มิให้นำหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับ
- และเจ้าหน้าที่แต่ละคนต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเฉพาะส่วนของตนเท่านั้น

เหตุแห่งความรับผิด

- ใช้หลักความรับผิดทางละเมิด ตามกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 420

องค์ประกอบของความรับผิดชอบ ของฝ่ายปกครอง

- พระราชบัญญัติความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ มีลักษณะเป็นจ้อยกเว้นของหลักทั่วไปตามประมวลแพ่งๆ ว่าด้วยละเมิด
- กรณีใด ที่พระราชบัญญัติความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. ๒๕๓๙ มิได้วางกฎเกณฑ์ไว้ จึงต้องใช้หลักเกณฑ์ตามประมวลแพ่งๆ
- รวมทั้งกฎเกณฑ์เกี่ยวกับ
- วิธีการชดใช้ค่าสินไหมทดแทน
- จำนวนค่าสินไหมทดแทนที่ต้องชำระ
- การลดจำนวนค่าสินไหมทดแทน ในกรณีที่ผู้เสียหายมีส่วนผิดอยู่ด้วย
- นิรโทษกรรม เป็นต้น

องค์ประกอบของความรับผิดทางละเมิด ของฝ่ายปกครอง

เป็นไปตามหลักการของประมวลแพ่งฯ มาตรา 420

- 1 มีการกระทำผิดกฎหมาย
- 2 โดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ
- 3 ก่อความเสียหายต่อบุคคลอื่น
- 4 มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

ตัวอย่างคำวินิจฉัยของศาลปกครองสูงสุด คดี หมายเลขแดง ที่ อ. ๑๒๐๓/๒๕๕๘ (วันที่ ๙ ต.ค. ๒๕๕๘)

- นายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดลำปาง พ้องสำนักงานปลัดสาธารณสุข
- กรณีที่สำนักงานปลัดสาธารณสุขเรียกให้ตนรับผิดชอบ ในค่าเสียหาย (คำสั่งทางปกครอง) จำนวน ๓๓๔,๐๙๖ บาท ในกรณีที่ไม่เรียกร้องให้บริษัทที่ผิดสัญญาส่งมอบครุภัณฑ์ทันตกรรมจ่ายค่าปรับรายวัน ทั้ง ๆ ที่ สักดิ์เรียกร้องของสำนักงานปลัด ฯ ต่อบริษัทเอกชนนั้น ยังไม่ขาดอายุความ
- เป็นคำสั่งที่ไม่มีการอ้างข้อเท็จจริงที่ใช้ในการออกคำสั่งอย่างเพียงพอ เป็นคำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย
- ศาลปกครองสูงสุดจึงพิพากษาให้เพิกถอนคำสั่งดังกล่าว

๔.๓ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐

- ในการดำเนินการใด ๆ กับหน่วยราชการ ประชาชนควรมีข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยราชการนั้น ๆ ตามสมควร
- พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ จึงรับรองสิทธิที่จะรู้ (Right to Know) ของประชาชน ซึ่งมีหลักการที่ว่า
- “ให้มีการเปิดเผย ข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นหลักและ
- การให้ปกปิดเป็นข้อยกเว้น”

หน้าที่ของหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร ของราชการ พ.ศ. ๒๕๕๐

- การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นการทั่วไป ตามที่กฎหมายกำหนดให้นำไปลงพิมพ์ ในราชกิจจานุเบกษา (มาตรา ๗)
- จัดสถานที่สำหรับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ตามที่กฎหมายกำหนด (ตามมาตรา ๙) โดยนำข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นไปรวมไว้ให้ประชาชนเข้าตรวจสอบได้
- การเปิดเผยหรือการจัดหาข้อมูลข่าวสารให้เป็นการเฉพาะราย (ตามมาตรา ๑๑)

สิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ของราชการ

- (๑) สิทธิต้องรู้ข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๗ ที่หน่วยงานของรัฐต้องนำลงในราชกิจจานุเบกษา
- (๒) สิทธิตรวจสอบข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๙ จากศูนย์ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงาน ที่ต้องจัดไว้ให้ ประชาชนเข้าตรวจสอบได้โดยสะดวก
- (๓) สิทธิขอข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๑๑ ประชาชนทั่วไปสามารถมีคำขอข้อมูลข่าวสารอื่นๆ ที่เข้าใจได้เป็นหนังสือ โดยไม่จำเป็นต้องมีส่วนได้เสียกับข้อมูลข่าวสารที่ขอนั้น
- (๔) สิทธิร้องเรียนหน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๑๓ และมาตรา ๓๓ กรณีที่หน่วยงานไม่แจ้ง ผลการพิจารณาคำขอให้ทราบภายในเวลาที่กำหนด หรือแจ้งว่าไม่มีข้อมูลข่าวสารตามที่ขอ โดยอ้างว่าสูญหาย หรือ ทำลายไปแล้ว ฯลฯ

สิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ของราชการ

- (๕) สิทธิคัดค้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามมาตรา ๑๗ เมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นว่า ข้อมูล ข่าวสารที่ได้รับคำขอรักษาสีทธิของผู้ใด ควรแจ้งให้ผู้ยื่นคำคำคัดค้าน ในเวลาไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน
- (๖) สิทธิอุทธรณ์ตามมาตรา ๑๘ เมื่อหน่วยงานของรัฐแจ้งปฏิเสธไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ตามคำขอ ผู้ขอสามารถอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารได้ต่อไป

พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (บังคับใช้ในวันที่ 1 มิถุนายน 2565)

เป็นกฎหมายว่าด้วยการสร้างมาตรฐานในการรักษาข้อมูลส่วนบุคคล
โดยให้สิทธิกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ในการเรียกร้องให้ผู้ที่ทำหน้าที่ตามกฎหมาย
ต้องรักษาข้อมูลส่วนบุคคลของตนให้ปลอดภัย และ
นำข้อมูลส่วนบุคคลของตนไปใช้ให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์และ
ตามคำยินยอมที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้อนุญาตไว้

๔.๔ พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (บังคับใช้ในวันที่ 1 มิถุนายน 2565)

Personal Data Protection Act (PDPA)

ข้อมูลส่วนบุคคลภายใต้การคุ้มครองของ PDPA มีอะไรบ้าง?

ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป (มาตรา ๖)

ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป (มาตรา ๖)

- ชื่อ-นามสกุล
- เบอร์โทรศัพท์ อีเมลส่วนตัว ที่อยู่ปัจจุบัน
- เลขบัตรประชาชน
- เลขหนังสือเดินทาง
- เลขใบอนุญาตขับขี่
- ข้อมูลทางการศึกษา
- ข้อมูลทางการเงิน
- ข้อมูลทางการแพทย์□

ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป (มาตรา ๖)

- ทะเบียนรถยนต์
- โฉนดที่ดิน
- ทะเบียนบ้าน
- วันเดือนปีเกิด
- สัญชาติ
- น้ำหนักส่วนสูง
- ข้อมูลบนอื่น ๆ บนอินเทอร์เน็ตที่สามารถระบุตัวตนได้ เช่น
- Username /password, IP address, GPS Location

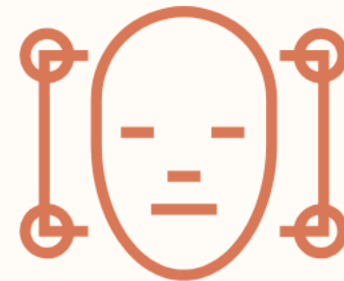
ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหว

- เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์
- ความคิดเห็นทางการเมือง
- ความเชื่อในลัทธิ ศาสนาหรือปรัชญา
- พฤติกรรมทางเพศ
- ประวัติอาชญากรรม
- ข้อมูลด้านสุขภาพ ความพิการ เช่น โรคประจำตัว การฉีดวัคซีน
ใบรับรองแพทย์
- ข้อมูลสุขภาพแรงงาน
- ข้อมูลพันธุกรรม
- ข้อมูลชีวภาพ เช่น ลายนิ้วมือ แบบจำลองใบหน้า ข้อมูลม่านตา

สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

- PDPA รับรองสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ไว้ในมาตรา ๓๐- ๔๒
- เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิขอ เข้าถึงและขอรับสำเนาข้อมูลส่วนบุคคล ที่เกี่ยวกับตนซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือขอให้เปิดเผยถึงการได้มาซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวที่ตนไม่ได้ให้ความยินยอม
- เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิคัดค้านการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูล ส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนเมื่อใดก็ได้
- มีสิทธิขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลระงับการใช้ ข้อมูลส่วนบุคคลได้
- มีสิทธิ ร้องเรียนต่อคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ (มาตรา ๗๑- ๗๒) เพื่อสั่งให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลยุติการดำเนินการที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้

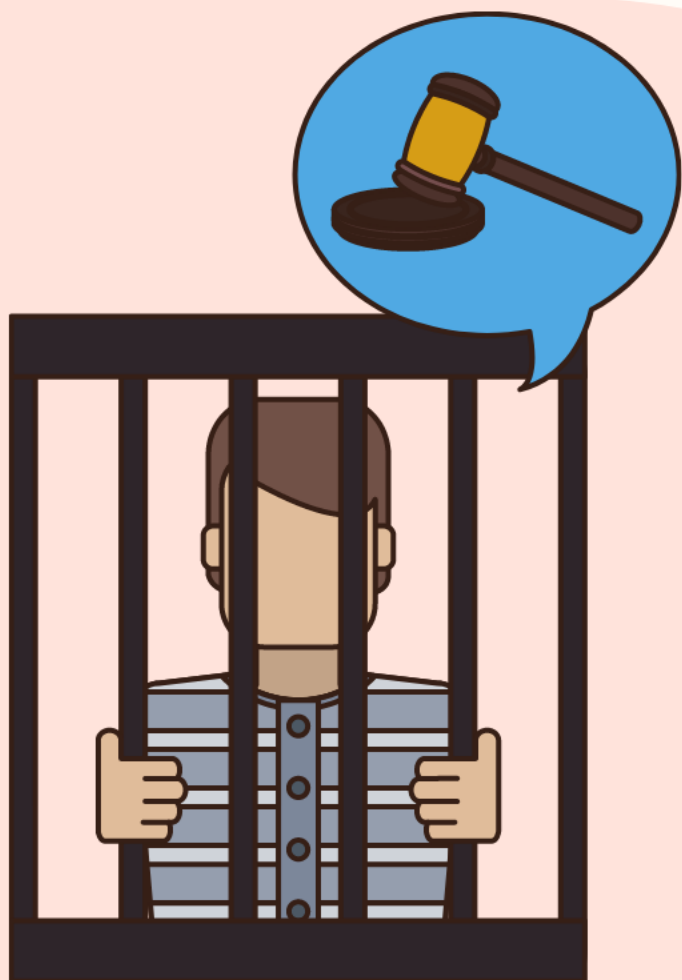

หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล (Data Controller) (มาตรา ๖) คือบุคคล บริษัทหรือ องค์กรต่าง ๆ ที่เป็นคนตัดสินใจว่า จะมีการเก็บรวบรวม และประมวลผล รวมทั้งเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลใด เพื่ออะไร

ภายใต้ PDPA ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเป็นผู้มีหน้าที่และความรับผิดชอบหลักที่ต้องปฏิบัติตาม PDPA ให้ครบถ้วน (มาตรา ๑๙- ๒๙)

ซึ่งมี หลักการคือ ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล ใช้ หรือเปิดเผย ข้อมูลส่วนบุคคล โดยไม่ได้ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล โดยมีข้อยกเว้นตามที่ กฎหมายกำหนด

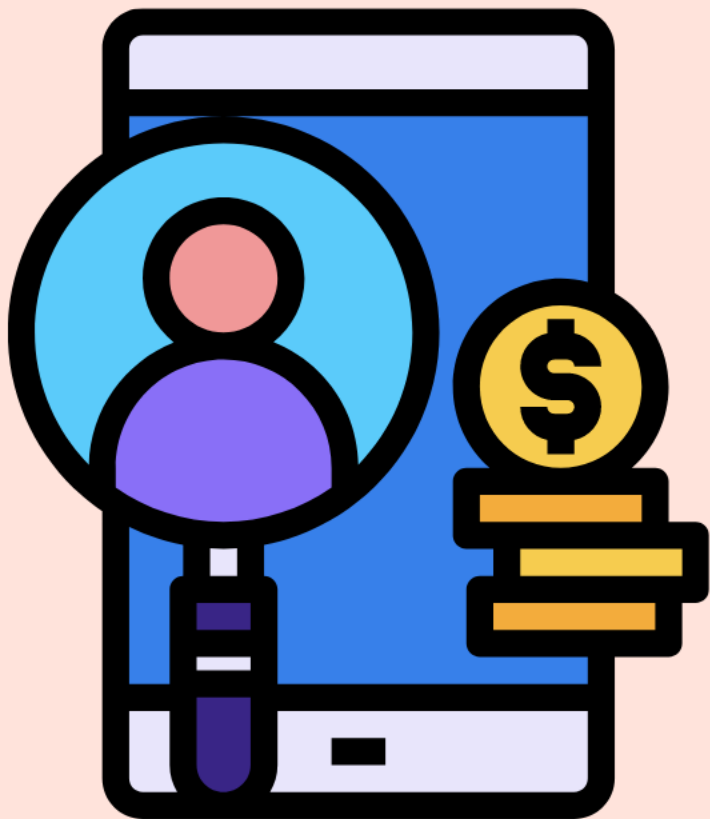
โทษอาญา (มาตรา ๗๙- ๘๑) :

- จำคุกสูงสุดไม่เกิน 6 เดือนถึง 1 ปี หรือ
- ปรับสูงสุดไม่เกิน 500,000 ถึง 1 ล้านบาท หรือ
- ทั้งจำทั้งปรับ

ความรับผิดทางแพ่ง (มาตรา ๗๗- ๗๘) :

- ค่าสินไหมทดแทน + ค่าสินไหมเพื่อการลงโทษอีกไม่เกิน 2 เท่า

โทษทางปกครอง (มาตรา ๘๒- ๙๐) :

- ปรับไม่เกิน 1/3/5 ล้านบาท